

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. L.W. van der Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Genade niet te koop

„Zo bood hij hun geld aan, zeggende:
Geef ook mij deze macht”.

Handelingen 8 : 18b en 19a.

Simon de tovenaars ging fout, helemaal fout. Zo zelfs dat Petrus hem toevoegde: gij zijt in een gans bittere gal en samenknoping der ongerechtigheid.

Denk nu niet: och die Petrus had een licht ontvlambaar gemoed, 't zal wel een beetje te veel gezegd zijn. Elk woord van hem was juist. Petrus' verontwaardiging was geheel en al terecht.

Simon Jonas' zoon had genade als genade beleefd. U weet toch hoe hij uit de zaal van Kajafas naar buiten was gewankeld en hoe hij bitter had geweend. Simon moest naar de hel. Dat was de plaats waar hij thuis hoorde. En toen op de opstandingsdag van Christus was de Opgestane hem verschenen. O ik weet dat de sluier ligt over die ontmoeting. Maar 't is toch niet te veel gezegd - dacht ik -, toen zijn die woorden uit Jezus' mond gekomen: Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven. En nu is hier Simons naamgenoot. Maar deze Simon geeft genade de doodsteek. Hij laat genade niet genade.

Simon de tovenaars is geplaatst voor de grote werken Gods. Het bleek dat de velden in Samaria wit waren om te oogsten. Heeft de Heere Jezus dat al niet gezegd, toen na de belijdenis van die ene: de Samaritaanse vrouw? De Evangelieverkondiging door Filippus in Samaria is rijk gezegend geworden. Velen kwamen tot het geloof en werden gedoopt in de Naam van de Heere Jezus. Het gerucht daarvan drong door tot Jeruzalem, en toen zijn de apostelen Petrus en Johannes afgereisd naar Samaria, en daar gekomen, legden zij de handen op hen die gelovig waren geworden, en deze ontvingen de Heilige Geest. Grote wonderen geschieden er in Samaria. De krachten van de opgestane Christus openbaarden zich daar. En Simon de tovenaars heeft dat alles aanschouwd. O zeker - het staat er - , Simon is ook gelovig geworden en hij heeft zich zelfs laten dopen. Echter - toen hij al die wonderen aanschouwde toen is het bij hem mis gegaan. Zijn eerste kardinale denkfout zit daarin dat hij meent dat de apostelen de macht om de Heilige Geest te geven bezitten. En dat is verkeerd gedacht. Dat is typisch heidens gedacht. Er is geen mens die beschikken kan over de Heilige Geest, zelfs apostelen niet.

Simon gaat er geheel aan voorbij dat de apostelen eerst de handen hebben gevouwen, dat zij eerst hebben gebeden of de Samaritanen de Heilige Geest mochten ontvangen. Er is er slechts Eén Die beschikken kan over de Heilige Geest, en dat is Jezus Christus. Hij heeft de Geest verworven, door Zijn lijden en sterven, en op grond daarvan is Hij bevoegd om de Heilige Geest te geven, en Hij geeft Die in de weg van het gebed.

Zijn tweede fout komt uit de eerste voort. Hij denkt dat de apostelen het vermogen hebben om die macht om de Heilige Geest te geven, ook aan een ander mee te delen. Simon is aan het dromen geslagen: o als hij die macht eens

zou bezitten. Dan zouden de mensen helemaal van Simon zeggen: deze is de grote kracht Gods. En het zou helemaal goed zijn voor zijn portemonnee. Dies ontvlamt de begeerte om ook die macht te hebben. Vanuit zijn gedachtenwereld moest Simon toen wel komen bij zijn grootste fout: hij biedt de apostelen geld aan. Met zijn tovenaarskunsten had hij veel geld verdiend. Van het rentmeesterschap had hij nog nooit gehoord. Het geld was van hem, 't was zijn bezit, zijn geld. En nu wilde hij met zijn geld dat wat alleen genade-gave is kopen. Hij had er een hele duit voor over om over de Heilige Geest te kunnen beschikken.

Oals Simon Petrus niet verontwaardigd had gereageerd, als Simon Petrus had toegestemd..... dan zou hij een van de grove zonden hebben gedaan waardoor hij schorsingswaard en zelfs afzettingwaard zou zijn geworden. Daarom kunnen we zeggen: hier is een aanval van satan. Satan leidt Simon Petrus in verzoeking. Satan wil opnieuw Simon Petrus ten val brengen. Judas bezweek eens in die verzoeking, en dat voor dertig zilverlingen. Simon Petrus blijft staande, en dat omdat hij niet alleen meer Simon was, maar door genade ook Petrus - nieuwe mens. Hij blijft in de verzoeking staande door de Heilige Geest.

Wij hebben de Heilige Geest nodig. Zonder de Heilige Geest zijn we alleen vleselijk. Dat betekent: zonder leven. De Heilige Geest is de levendmakende Geest. Hij doet opstaan uit de dood.. Die Geest wordt ons toegezegd, en die toezegging is betekend en vergezeld door onze doop. Die toezegging is welmenend. Al Gods beloften zijn in Christus Jezus ja en amen. U hoeft en u moogt er niet aan twifelen.

Denk nu niet dat de zonde van simonie is uitgestorven. Wat kunnen ook wij denken: er moet iets tegenover staan, 't kan zo maar niet. Die gedachte is wel begrijpelijk. De Geest is immers de Heilige Geest, en ik ben onheilig, verdorven, goddeloos, een gevallen Adamskind. We willen God graag iets aanbieden, op grond waarvan Hij dan de Heilige Geest moet geven.

Dat kan zijn onze ellendekennis, ons missen, onze ootmoed, ons gebed, ons zoeken, ons zuchten, onze tranen, onze godsdienst, onze rechtzinnigheid, ons strijden voor de waarheid, enz.

't Valt niet mee om er achter te komen dat wij zijn een gans bittere gal en samenknoping der ongerechtigheid. We zijn zulke vijanden van genade-alleen.

't Is de Heilige Geest Die al het onze wegbreekt en al ons hebben ons ontnemt. Hij maakt plaats voor genade alleen. Neen - God is geen verkoper van genade. Dat is een uitvinding van het Gode-vijandige vlees. God is de gever van genade, van die genade die verworven is door Jezus Christus. Genade is niet te koop. Genade is enkel gave.

Is dat niet groot en rijk?
Hier klinkt slechts het om niet.
Waarom zou het voor u nu niet kunnen?
Buig dan nu de knieën, en smee om die genade.

Ds. v.Z.

Van de administratie

Hoewel de vakantietijd voor velen ten einde loopt, is op de drukkerij de meneer die de adreswijzigingen per computer verzorgt, nog met vakantie, zodat degene die de laatste weken verhuisd zijn, ons blad deze keer nog op of via het oude adres ontvangen. Onze excuses hiervoor. We hopen dat bij de verschijning van het volgende nummer alles weer in orde is.

Aan giften ontvingen we de afgelopen weken f 55,-, terwijl we 4 nieuwe abonnees konden inboeken. Hier van werden er 2 door ds. v.d. Ent opgegeven en 1 ontving het blad als geschenkabonnement. Hartelijk dank voor alles.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. Ontmoetingsdag te Kampen in 1989. We vragen nu reeds uw aandacht voor de ontmoetingsdag, die D.V. in 1989 te Kampen zal worden gehouden. Het gaat om de datum. Het is van belang dat die al spoedig wordt bepaald met het oog op met name de *landelijke jeugdappeldag in de Ned. Hervormde kerk te Doornspijk*. Op zo'n jeugdappeldag komen ook jongeren en ouderen, die onze ontmoetingsdagen bezoeken. Daarom is het van belang dat die dagen niet samenvallen. In dit jaar dreigde dat het geval te zijn. Ten gerieve van onze bezoekers uit het noorden was de datum nader bepaald op D.V. zaterdag 10 september a.s. Dat is ook de dag waarop de landelijke jeugdappeldag te Doornspijk zou worden gehouden. De leiding van die dag heeft de jeugdappeldag nog kunnen verzetten naar D.V. zaterdag 17 september a.s. Voor deze medewerking zijn we dankbaar. Mij werd gevraagd zo spoedig mogelijk de datum voor onze ontmoetingsdag te Kampen in 1989 vast te stellen. De organisatoren van de jeugdappeldag te Doornspijk kunnen en willen dan bij het bepalen van de appeldag te Doornspijk daarmee rekening houden. Bij het bepalen van de datum hebben we ook te rekenen met andere vergaderingen. We kunnen denken aan de theologische hogeschooldag in Apeldoorn, maar ook aan de openingsdagen van het nieuwe cursusjaar van Reformatorische scholengemeenschappen en dan met name die te Amersfoort en meer naar het noorden. We moeten ook denken aan de vakanties van de basisscholen. Wanneer die nog niet voorbij zijn, zijn er meermalen bezwaren om dan een ontmoetingsdag te bezoeken. We hebben zo hier en daar inlichtingen ingewonnen en daaruit de conclusie getrokken, dat de meest geschikte datum voor onze ontmoetingsdag te Kampen is D.V. zaterdag 26 augustus 1989.

Wanneer er geen reacties hieromtrent komen meen ik te mogen aannemen dat men algemeen met deze datum instemt. Het bestuur van Bewaar het Pand kan dan tot het bepalen van de datum overgaan.

2. School voor Dundas en Hamilton. Sinds de laatste verantwoording ontving ik voor genoemde school per bank van de Chr. Geref. kerk te Zeist aan nagiften een bedrag van f. 785,- en van de diakonie van de Chr. Geref. kerk (bankrekening 38.02.15.411) een collecte tot een bedrag van f. 453,25. Verder per postbank van de Chr. Geref. kerk te

Alphen aan den Rijn een collecte tot een bedrag van f. 1647,80 en van de Chr. Geref. kerk te Middelharnis een bedrag van f. 2000,- Ook ontving ik nog in dubbeltjes een bedrag van f. 16.- Voor alles hartelijk dank.

B.

N.B. Er kwam per bank nog binnen een gift van f 15.- van N.N. Hartelijk dank.

Ontmoetingsdag te Kampen

We willen de ontmoetingsdag te Kampen, die D.V. zal worden gehouden op zaterdag 10 september a.s. nogmaals in herinnering brengen. We hopen dat er weer vele jonge en oudere vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand samenkomen en dat de Heere in het midden mag zijn. Dan wordt het zeker een goede dag.

Het programma ziet er als volgt uit:
morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur:

opening: ds. G. Blom te Meerkerk
spreker: ds. M. Vlietstra te Zeist
slotwoord: ds. K. Hoefnagel te Nieuwpoort.

Pauze

middagsamenkomst, aanvang 2 uur:

opening: ds. A.G. Boogaard te Oud Vossemeer
spreker: ds. H.C. van der Ent te Elburg
slotwoord: ds. G. Bouw te Urk.

Er zal worden gezorgd voor koffie en frisdrank. Er zal een boekentafel zijn. Er zal oppas zijn voor kleine kinderen.

B.

Gedenken

Voor geschiedenis is in onze tijd niet zoveel interesse. Op de middelbare scholen is dit ook merkbaar. Waar kennis van genomen moet worden, wordt geleerd, maar verder gaat het niet. En wat blijkt ook, dat het geleerde op de duur verdwijnt, want wat doe je ermee. Wat heb je eraan. Die mentaliteit wordt ook bemerkt in het kerkelijk leven. Zeker: men weet namen te noemen. Men heeft gehoord van de reformatoren. Maar wat men van hen weet is zeer minimaal. Gaat het over het gebeuren in de negentiende eeuw nl. de afscheiding dan is voor menigeen Hendrik de Cock een onbekende, of iemand van wie men wel eens gehoord heeft. Maar waarom het tot afscheiding gekomen is en waarom hij de vader van de afscheiding genoemd wordt, is blijkbaar het weten niet waard. Zo ook wat de plaatselijke predikanten betreft, die de gemeenten hebben gediend, is de kennis zeer gering. Soms is een bepaald voorval bekend, maar de kern van de prediking, de kern van het pastoraat niet. Er wordt ook geen moeite gedaan dit te weten of men denkt, voor vandaag heeft het verleden, wat gisteren was, weinig betekenis. Of men zegt: "ons tijdsbeeld is geheel anders, nu kan er zo niet meer gepreekt worden". En dan wordt niet slechts gedacht aan de vormgeving, maar ook, en dat is het ergste, aan de inhoud. De opmerking is bekend: "Preken uit het verleden doen het vandaag niet meer. Wie preekt in de geest van, bereikt de hedendaagse mens niet meer. Stoot hem af, in plaats van naar zich toe te trekken". Vandaar dat foto's in menige consistorie niets meer te zeggen hebben voor vandaag. Ze doen slechts denken aan verleden dagen, aan gisteren en meer niet. Wie nu zo denkt en leeft, ziet voorbij het Bijbels gegeven. In Gods Woord wordt opgeroepen tot gedenken. Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament.

In Hebreeën 13 laat de apostel horen: "Gedenkt uwer voorgangers die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling". Dringend wekt de apostel op om de voorgangers, de ambtsdragers in gedachtenis te houden. Reeds geruime tijd had de gemeente ambtsdragers gehad. Die ambtsdragers hadden getrouw hun roeping vervuld. Het Woord van de Heere hadden zij doorgegeven. Verkondigd. Van de verkondigers waren er reeds gestorven. En hadden die gestorvenen nu hun betekenis voor de Hebreeën verloren? Het lijkt alsof dat het geval was. Maar dat mag niet gebeuren. Niet omdat die voorgangers op zich zo belangrijk waren, maar zij hebben betekenis gekregen

door het werk, dat God hen te doen gaf en dat ook na hun dood voor de Hebreeën nuttig kan en moet zijn. De ambtsdragers, die heengegaan waren, waren getrouw tot het einde. Tot eer van de Heere was. In de beeldengalerij, gegeven in het elfde hoofdstuk, spreekt het verre verleden, maar van betekenis voor het heden, nl. de geloofsgenade en de geloofsvolharding. En die beiden worden ook dichtbij gezien. Men heeft er weet van. Men heeft ambtsdragers gekend, die van geloofsgenade tot geloofsvolharding geen vreemdeling waren. En daaraan moest gedacht worden. Dit moest doorgegeven worden. Niet tot overtrekking, of omlijsting van personen, maar tot verheerlijking van de Heere en het staan naar en het kennen van hetzelfde leven. Vandaar dat Paulus zo met nadruk zegt: "en volgt hun geloof na; aanschouwende de uitkomst hunner wandeling".

Matthew Henry merkt op in zijn verklaring: "Gedenkt hun; dat is hun prediking, hun gebed, hun bijzondere raad, hun voorbeeld. Volgt hun geloof na: weest standvastig in het belijden van het geloof, dat zij u gepredikt hebben en tracht de genade des geloofs te verkrijgen, waarin zij leefden en stierven. Aanschouwende de uitkomst hunner wandeling; hoe spoedig, hoe vertroostend, hoe gelukkig zij hun loop voleindigen". Dit alles nu en bijzonder de tekst zelf kwam voor de aandacht, lezend een stukje kerkgeschiedenis nl. het heengaan van de reformator Calvijn. Van de magistraten te Geneve nam hij afscheid en sprak tot hen: "Genadige Heren, ik kan u niet genoeg danken voor al de eer en de vriendelijkheid, die gij mij hebt bewezen en in het bijzonder voor het onuitputtelijke geduld, waarmee gij mijn grote zwakheden en gebreken hebt gedragen. Mijn zwakheden en gebreken doen mij van harte leed, maar ik hoop gewis, dat God ze mij zal vergeven hebben. Wat de leer betreft, die gij van mij gehoord hebt, zo betuig ik voor God en mijn Zaligmaker, dat ik geen ander streven had, dan het mij toevertrouwde Woord van God in alle zuiverheid te verkondigen, terwijl ik verzekerd ben, dat ik niet in het onzekere mijn weg ben gegaan. Was het anders geweest, zo weet ik wel, dat thans de toorn van God mijn hoofd zou bedreigen, terwijl ik van het tegendeel overtuigd ben, dat mijn arbeid en zorg in de leer van het Woord Hem niet hebben mishaald".

Van zijn predikantsvrienden nam hij afscheid met de woorden: "Ik heb vele zwakheden gehad en zelfs van al wat ik gedaan heb, deugde niets. De kwaadwilligen zullen dit woord wel opvatten: maar ik zeg het andermaal, ik ben een ellendig schepsel; maar als mijn ondeugden mishaald hebben; toch kan ik zeggen, dat de wortel van de vreze Gods in mijn hart is geweest, dat de genegenheid goed is geweest. En ik bid u dat het kwaad mij vergeven zij, maar is er iets goeds geweest; dat gij u schikt om het na te volgen". Hierna drukten de predikanten hem de hand en vertrokken met tranen in de ogen". Drie weken voor zijn dood schreef hij aan zijn zeer geliefde vriend Farel het volgende: "Ik wens u een goede gezondheid, mijn zeer waarde broeder! En daar God wil, dat gij in deze wereld na mij blijft, gedenk altijd onze vereniging die der kerk zoveel goeds heeft voortgebracht en waarvan wij in de hemel de vruchten zullen plukken. Echter bid ik u, dat gij u om mijnen wil niet aan de vermoeienis van een reis blootstelt. Ik heb moeite om adem te halen en haast zal ik de laatste snik geven maar om gelukkig te leven en te sterven in Jezus Christus, Die voor Zijn kinderen in leven en in dood gewin is. Ik roep u en onze broeders een hartelijk vaarwel toe".

Vier dagen na zijn dood werd zijn naam vastgelegd in het register, wat zich bevond in de consistorie met de bijvermelding: "Hij is naar God gegaan de 27ste van dit jaar". "Hij is naar God gegaan". Iemand merkt echter op: "Calvijn kan geen schoner lijkrede hebben. Het is de enige die hij zou verlangd hebben".

Na Calvijn, de man, de prediker uit het verleden, moet ik denken aan een voorganger, die in deze eeuw geleefd en gewerkt heeft. Het artikel in het dagblad R.D. Dinsdag 2 Aug. j.l. gaf daar aanleiding toe. Op de

pagina Kerkelijk leven wordt iets doorgegeven van het leven van Ds. Riekel. Een predikant, die acht jaar onze gemeente gediend heeft. Van 1925-1934. Nu kan in een verslag niet alles vermeld worden, toch vind ik het jammer dat enkele vermeldenswaardige feiten onvermeld zijn gebleven. Rakend zijn persoon en prediking.

Ds. Riekel was een geliefd en bemind prediker. 'k Ben zelf de Heere dankbaar hem gehoord te hebben en ik mag zeggen niet zonder vrucht. Door de eerst gehoorde preek werd mijn weg geleid tot de kerk, waarvan ik nu reeds 42 jaar lid mag zijn en als de Heere het geeft 6 Nov. a.s. 35 jaar predikant.

Wonderlijk zijn Gods wegen. Aanbiddenswaardig. Ze zijn na te zien. Ds. Laman zei in zijn leven nogal eens: "Gods werk kun je nakijken". Nu is dat waar. Ik mag het van harte onderschrijven. Het ligt ook duidelijk vast in het leven van ds. Riekel. Geboren en opgegroeid in een rooms gezin. Geheel onbekend met de Heere, in Wiens Naam hij gedoopt was. Hij wandelde naar het goedunken van zijn hart. Geen onrust deed zijn hart beven. De biecht verzekerde hem volkomen absolutie. De priester sprak hem vrij van al zijn zonden. Kon het beter? Zo zou hij zijn voortgegaan op de weg van zonde, indien de God aller genade Zich niet over hem ontfermd had. Hij was 26 jaar oud, toen het wonder der genade aan hem voltrokken werd. Naar Zijn verkiezende en opzoekende liefde bracht de Heere hem over uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaar en heerlijk licht. De gedachte daaraan deed hem steeds belijden: "Alle roem is uitgesloten. Onverdiende zaligheid heb ik van mijn God genoten. 'k Roem in vrije gunst alleen". De Heere had niet alleen genade tot levensvernieuwing geschonken, maar ook genade om Hem in het evangelie te dienen. Toen hij 33 jaar was, kwam het tot een doorbraak. Habakuk 1 : 5b overweldigde hem en verankerde zich diep in zijn hart. "Want Ik werk een werk in ulieder dagen, hetwelk gij niet geloven zult, als het verteld zal worden". De wil des Heeren werd hem duidelijk. Met veel gebed wist hij zich verbonden aan de troon der genade. Elke nevel werd weggevaagd toen het in zijn ziel klonk: "Weidt de kudde Gods" 1 Petr. 5 : 2. Daar hij beseftte dat God de Heere een God van orde is, stelde hij zich in de middellijke weg en meldde zich bij het curatorium. In zijn 'in Memoriam' schrijft wijlen prof. Geels, die in 1909 curator was, Nooit zal ik die dag vergeten, waarop Johannes Adamus Riekel door het curatorium onderzocht werd. Het was zoals wijlen Ds. H. Janssen met tranen in zijn ogen verklaarde: "We hebben een geestelijk bad gehad" Tot zijn diepe en grote verwondering werd de aspirant als student ingeschreven. Na zes jaar studie werd hij toegelaten tot de dienst des Woords en der sacramenten.

Vele jaren heeft ds. Riekel mogen dienen. Waarvan acht jaar in Sliedrecht. Wie hem gekend heeft, weet dat zijn prediking eenvoudig, duidelijk en bijzonder Schriftgetrouw was. Het bevindelijke element werd niet in de tekst gedragen. Neen: ds. Riekel ging onder biddend opzien tot de Heere na van welke geestelijke aspecten de tekst sprak. Voorzover zijn kennis en inzicht raakten poogde hij geestelijke leiding te geven op en onder de kansel. Menig beeld door hem gebruikt was treffend en leerzaam. Hoe hartelijk kon hij spreken. In de afscheidspraak te Sliedrecht heeft hij gezegd: "Droefheid is er bij mij, niet omdat gij Zondag aan Zondag trouw naar Gods huis zijt opgekomen, maar dat gij alleen nog geen deel hebt aan Gods volk. O, geliefden, daarom roep ik u toe: Haast u om uw's levens wil, eer het te laat is". Zo af en toe sprak hij buiten het kerkverband, op plaatsen, waar de waarheid niet te beluisteren viel. Nimmer ging hij voor in samenkomsten van malcontenten. Hij schuwde vrijbuitery en mensenbehagen. Toen zijn levenseinde naderde verzocht hij in de dienst te laten zingen Psalm 72: "Dan zal, na zoveel gunstbewijzen, 't Gezegend heidendom, 't Geluk van deze Koning prijzen, Die Davids troon beklom. Geloofd zij God, dat eeuwig Wezen bekleed met mogendheên; de Heer in Israël geprezen, doet wond'ren, Hij alleen". Dat was ook werkelijkheid voor ds. Riekel:

"Hij doet wonderen, Hij alleen". Wé mogen ook hem nastaren en we moeten hem niet vergeten. God de Heere geve ons van de genade, die ds. Riekel kende. Want het is waar wat na zijn heengaan geschreven is door prof. Geels. Hij ging niet heen als één, die niet begeerd was. We zien hem na en velen met ons, met dankbaar erkennen van wat de Heere in hem, de eenvoudige, maar oprechte man geschonken heeft aan Zijn kerk. Gekroond met een eeuwige vreugde, mag hij zich nu volkomen geven aan de heerlijkheid van Hem, Die hem kocht met Zijn dierbaar bloed en hem trok uit het diensthuis der zonden en uit een leven buiten God. Hoe rijst ook nu zijn vreugdezang:

*Welzalig, die Gij hebt verkoren,
Die G'uit als 't aards gedruis
Doet naad'ren en Uw heilstem horen
Ja, wonen in Uw huis.*

Ds. M.C. Tanis.

SCHRIFTBERIJMINGEN

2.

Kerkgeschiedenis

Voor dit artikeltje putten wij enkele gegevens uit de volgende geschriften: "De menselijke gezangen" door Ds. L.H. van der Meiden, "En zij zingen een nieuw lied" door C. van der Waal en "Eenstemmig" (bewerking van het rapport van het deputaatschap voor onderzoek naar het kerkelijk lied, uitgegeven in opdracht van de generale synode der Christelijke Gereformeerde Kerken Amersfoort 1980).

Eerst dus enkele dingen uit "De menselijke gezangen" van Ds. L.H. van der Meiden. Op pag. 7 haalt hij kerkelijke uitspraken aan uit de 16e eeuw die positief de Psalmen voorschrijven voor de eredienst. Op pag. 9 vinden we het standpunt van Calvijn, die zich beroept op Augustinus. Augustinus had gezegd dat niemand Gode iets waardig zingen kan of het moet het van God Zelf ontvangen hebben. Calvijn, zich hierop beroepend, komt dan tot de conclusie dat er geen betere liederen voor de eredienst zijn dan de Psalmen van David. Als de Psalmen van David gezongen worden, zijn wij zeker, dat God ons de woorden in de mond legt, alsof Hij Zelf in ons zong om Zijn glorie te verhogen. Calvijn koos niet voor 't vrije lied, noch voor de hymnen van de oude Kerk, maar voor de Psalmen. De Psalmen zijn het van God gegeven liederenboek.

Vervolgens enkele gegevens uit het boekje van C. van der Waal "En zij zingen een nieuwe lied". Op pag. 13 en 14 schrijft hij over de kerk van de Middeleeuwen. De psalmen waren opgenomen in de liturgieën van de kerken in oost en west. De taal van Augustinus is doordrenkt van taal uit de Psalmen. De geestelijkheid zong de Psalmen in het latijn. Dit doofde echter de liefde tot de Psalmen onder het volk niet uit. Er verschenen sinds het jaar 1000 in Europa heel wat vertalingen van het Psalmboek. Dit is één van de oorzaken van de belangstelling voor het boek der Psalmen ten tijde van de Reformatie. Op pag. 15 en 16 wordt de Reformatie besproken. Zakelijk wordt hier hetzelfde weergegeven als we vonden bij Ds. L.H. van der Meiden. Calvijn was voorstander van het zingen van de Psalmen. Bovendien wordt op de pag. 17-20 uiteengezet dat volgens een bepaald rooster het gehele Psalmboek werd gezongen. In Genève werd bijvoorbeeld het gehele Psalmboek in de tijd van een half jaar uitgezongen. Langere Psalmen verdeelde men. Vandaar dat wij in lange Psalmen herhaaldelijk het woordje 'pauze' tussen de coupletten aantreffen. Ook in de Nederlanden werd vanaf de Reformatie tot laat in de 18e eeuw toe het gehele Psalmboek doorgezongen.

In onze tijd hebben wij een andere gewoonte. Doorgaans worden 'onbekende' en moeilijk zingbare Psalmen weinig of niet opgegeven in de eredienst. Bekende Psalmverzen die gemakkelijk zingbaar zijn worden herhaaldelijk opgegeven. Van der Waal pleit dienaangaande voor 't zingen van het gehele Psalmboek. We willen hierbij aantekenen dat dit pleidooi inderdaad stof

tot nadenken geeft. Is het wel goed dat bepaalde fragmenten uit het Psalmboek gezongen worden, terwijl een groot gedeelte niet wordt gezongen? Calvijn liet het hele psalmboek zingen.

Tenslotte enkele zaken uit "Eenstemmig". Ook hier een kort historisch overzicht. Op pag. 27 wordt duidelijk gesteld dat de Oude Kerk grote voorkeur had voor de Psalmen. Ook wat de Middeleeuwen betreft wordt op pag. 29 geschreven dat de Psalmen een grote plaats bleven innemen. Eveneens op pag. 29 wordt het standpunt van de Reformatie vertolkt. "Op zichzelf is het niet juist om te zeggen dat de Reformatie het zingen van de Psalmen in ere heeft hersteld. Beter is het te zeggen, dat de Reformatie het zingen van de Psalmen door de gemeente hersteld heeft, met name in de volkstaal. De grote liefde voor 't Psalmboek houdt onmiddellijk verband met de herontdekking van de heerlijkheid van Gods Woord". Het zich beroepen van Calvijn op Augustinus komt naar voren. De pag. 29-31 tekenen de hoofdlijn van de Reformatie: Psalmen.

Deze lijn kan zich beroepen op Augustinus en Calvijn. "Calvijn heeft met kracht de Psalmen ingevoerd in de erdienst. Hij zegt dat er een groot verschil is tussen de muziek waarmee men de mensen bij de maaltijd en in hun huis verheugt, en de Psalmen, die in de kerk gezongen worden, in de tegenwoordigheid van God en Zijn engelen". "In de kerk moet niets dan het Woord regeren". Hasper wijst erop dat Calvijn niet tegen de Lofzangen was. De eerste uitgave van het kerkboek van Calvijn van 1539 bevatte behalve 19 Psalmen de Lofzang van Simeon, de Tien Geboden en het Credo (de apostolische geloofsbelijdenis). De Nederlandse kerken hebben deze lijn gevolgd, afgezien van enkele liederen, die in vrijheid gelaten werden of waarvoor een voorlopige toestemming gold. Verschillende uitspraken van kerkelijke vergaderingen worden aangehaald: Dordrecht 1574: "Aangaande het gewoonlijk gezang, tussen het gebed en de predikatie, O God die onze Vader zijt, etc. dat zal in de vrijheid der dienaren staan te houden of te laten". "Men zal in de kerken de Psalmen door Petrus Dathenus in dicht gesteld, mitsgaders de andere gezangen daarbij gesteld, alleen gebruiken, totdat in de generale synode anders besloten zal wezen". Dordrecht 1578: "De Psalmen Davids, door Petrus Dathenus overgezet, zullen in de christelijke samenkomsten der Nederduitse kerk, gelijk men tot nog toe gedaan heeft, gezongen worden, achterlatende de gezangen, dewelke in de Heilige Schrift niet gevonden worden".

Middelburg 1581: "De Psalmen Davids zullen in de kerken gezongen worden, latende die gezangen, die men in de Heilige Schrift niet vindt".

's-Gravenhage 1586: "De Psalmen Davids zullen in de kerken gezongen worden, latende die gezangen, die men niet vindt in de Schriftuur". Dordrecht 1618-1619: "In de kerken zullen alleen de 150 Psalmen Davids, de Tien Geboden, het Onze Vader, de 12 Artikelen des Geloofs, de Lofzangen van Maria, Zacharias en Simeon gezongen worden. Het gezang 'O, God die onze Vader zijt' wordt in de vrijheid der kerken gesteld om hetzelfde te gebruiken of na te laten. Alle andere gezangen zal men uit de kerken weren, en daar er enige al bereids ingevoerd zijn, zal men dezelve met de gevoeligste middelen afstellen".

In "Eenstemmig" wordt ook nog een andere lijn getekend die ruimer van opvatting was. De gegevens vinden we op pag. 31-33. Maar deze lijn is duidelijk niet de hoofdlijn en kan zich niet beroepen op Augustinus, Calvijn en de kerkelijke uitspraken in Nederland.

Jammer dat niet naar voren komt in 'Eenstemmig' wat de reden is geweest tot deze zijlijn. Was 't niet eerlijk geweest om te vermelden dat hierbij meespeelt een wellicht tijdelijke tegemoetkoming aan mensen met een lutherse achtergrond? Heeft niet meegespeeld dat men deze mensen heeft zoeken te behouden voor de calvinistische reformatie? Als dat zo is, zou dat een bijzonder licht werpen op deze zijlijn. Op pag. 33 van 'Eenstemmig' wordt

nog melding gemaakt van een poging om te komen tot het aanwijzen van "Schriftuurlijke" gezangen, naast de gebruikelijke Lofzangen. Die "Schriftuurlijke" gezangen zouden gaan over Christus' geboorte, besnijdenis, doop, lijden, sterven, opstanding van de doden, hemelvaart en zending des Heiligen Geestes. Deze poging werd vanuit de provincie Utrecht ondernomen waar de remonstranten grote invloed hadden.

Enkele jaren na deze poging heeft de synode van Dordrecht 1618-1619 bepaald dat alleen de 150 Psalmen Davids, de Tien Geboden, het Onze Vader, de 12 Artikelen des Geloofs, de Lofzangen van Maria, Zacharias en Simeon gezongen zouden worden.

Concluderend kan gezegd worden dat uit al wat genoemd is duidelijk een hoofdlijn in de kerkgeschiedenis valt waar te nemen. De oude Kerk, Augustinus, Calvijn en de kerkelijke uitspraken in Nederland hebben gewezen op de Psalmen en de Lofzangen. Op de synode van Dordrecht 1618-1619 is niet tot uitbreiding overgegaan. Vanuit deze hoofdlijn van de kerkgeschiedenis is er geen reden over te gaan tot het zingen in de erdienst van diverse Schriftberijmingen. Eerlijkheidshalve dient wel gezegd te worden dat er sprake is geweest in de loop van de kerkgeschiedenis van lofprijzingen, hoewel het Nieuwe Testament er niet voldoende duidelijkheid over verschaft of deze inderdaad door de eerste christelijke gemeente in de erdienst gezongen zijn.

Ds. A. van Heteren, Werkendam

Het is wél 13.

Hulpmiddelen voor onderwerping (1)

Zo hebben we verschillende zaken uit de tekst voorgesteld. Wat overblijft is het gebruik en de lering uit het onderwerp. Bij het voorstellen daarvan zal ik me in hoofdzaak beperken tot deze ene vraag: Welke overwegingen en aanwijzingen zijn er, die met de hulp van de Geest, van nut kunnen zijn in betrekking tot het verkrijgen van deze gezegende gesteldheid, waar mijn tekst van spreekt?

Ten eerste. Oordeel niets voor de tijd. Wanneer het einde komt, past een oordeel over de beschikkingen van de voorzienigheid, niet eerder. "Wie is wijs? Die neme deze dingen waar en dat zij verstandelijk letten op de goedertierenheden des HEEREN", Psalm 107 : 43. Davids haasten had hem duur te staan hebben kunnen komen: "Ik zeide in mijn haasten: alle mensen zijn leugenaars", Psalm 116 : 11. Samuel en allen zijn leugenaars. Ik zal nooit het koninkrijk verkrijgen. Ik zal nu door de hand van Saul omkomen. Het was goed, dat God hem niet aan zijn woord hield, toen hij weigerde op God te vertrouwen. God werkt vaak boven de middelen, soms zijn er deze: ja, soms in tegenspraak ermee. Maar het is een vastgestelde regel bij Hem, welke ieder gelovige bij ondervinding waar bevonden heeft, namelijk: "Hij leidde hen op een rechte weg om te gaan tot een stad ter woning", Psalm 107 : 7. Er mogen voor het tegenwoordige sommige fouten schijnen te zijn, maar die zullen er aan het einde niet zijn. Het zal blijken de rechte weg te zijn. Daarom: "Vernedert u voor de Heere en Hij zal u verhogen", Jac. 4 : 10. Vernederende voorzienigheden zijn het zoetst aan het einde, want ze brengen iemand tot zichzelf en tot iemand geheel en al ontledigd is aan zichzelf kan hij nooit zoals nodig is op Christus gelijken.

Wat is het, al zou God u beroven van kinderen, vrienden, vermogen, gezondheid? "Alles is wél". Er is geen ledigheid en gemis die Hij niet met Zichzelf vervult. "Zeker", zegt er een, "hij sterft vaak wiens leven begrensd is binnen het sterfelijke schepsel. Even vaak als het schepsel faalt, faalt zijn hoop, faalt zijn hart. Wanneer het schepsel sterft, geeft zijn hoop de geest. Hij heeft alleen een onvergankelijk leven, die door het geloof in een onveranderlijke God kan leven. Zeg niet, wat zijn einde is, voordat gij het ziet. Menig heilige heeft zijn eigen woorden gegeven bij gebrek hieraan: "Ik zeide wel in mijn haasten, ik ben afgesneden van voor Uw

ogen; dan nog hoordet Gij de stem mijner smekingen als ik tot U riep", Psalm 31 : 23. Deze haastige uitspraken zijn zelden goede uitspraken.

Ten tweede. Breng de belofte en een belovend God dicht bij elkaar. Wat ook de belofte is, overdenk dat Hij Die het beloofd heeft getrouw is: alle tussenkomende moeilijkheden moeten in het licht van de belofte worden gezien. Wat is dat? Wel, alle dingen zijn uwe en alle dingen werken samen ten goede. We hebben zowel onze kruizen als onze vertroosting nodig. Moeten we door vele verdrukkingen ingaan in het koninkrijk? Dan moeten we deze verdrukkingen hebben, voor we het bezitten. Abraham, u hebt het gehoord, twijfelde niet aan de belofte door ongelof. Hij geloofde tegen hoop op hoop. Hij ging voorbij aan alle maar's en waarom's en indien's. Hij had Gods beloftewoord en hij kende Gods arm met macht, en ook, dat Hij Die het beloofd had getrouw was. Dat is genoeg. Maar we zullen nooit zeggen "alles is wel", voordat we Gods belofte en getrouwheid dicht bij elkaar hebben gebracht. Het geloof zet alle moeilijkheden op zij, ruimt ze uit de weg, overdenkt ze alleen in het licht van de belofte.

Ten derde. Overdenk de genade en ordineren van het verbond: "Hij heeft mij een eeuwig verbond besteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is", 2 Sam. 23 : 5. Alles is daar met wijsheid bepaald: het zenden van de beproevingen, zowel als het wegnemen ervan komen onder het verbond en de belofte: "Ik zal Mijn verbond", zegt God, "niet ontheiligen en hetgeen uit Mijn lippen gegaan is, zal Ik niet veranderen", Psalm 89 : 35. Wat dat was kunt u lezen in de verzen 31-33: "Indien zijn kinderen Mijn wet verlaten en in Mijn rechten niet wandelen... zo zal Ik hun overtredingen met de roede bezoeken en hun ongerechtigheden met plagen", en de Christen, wiens geloof in oefening is, zou het zo willen hebben, van elk kruis en van elke beproeving. "dat de lijdzaamheid haar volmaakt werk heeft en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk". Geef me, sprak de verloren zoon, al het goed dat mij toekomt. De gelovige zou hetzelfde willen hebben, al vraagt hij er om uit andere oogmerken. "Daarom, zie, Ik zal haar lokken en zal haar voeren in de woestijn, en Ik zal naar haar hartspreken", Hosea 2 : 12. Maar gedachten van de woestijn bevatten voorzieningen in de woestijn en deze zijn zoet. De dienst van sommige zware bezoeken is voor menig een de tijd van bijzondere liefde geweest. Er is een tijd om Zion te begunstigen, een tijd van genade, al is het een tijd van beproevende tegenheden, slagen of wat ook, alles is wel. Het verbond staat vast en eeuwige liefde vloeit door elke beproeving die u overkomt. Eerst zegent God met de genade van het verbond en dan met ordineren ervan.

Ten vierde. Weeg uw zonden en ook uw genadeweldaden, voordat u kijkt naar enige van uw beproevingen. Denk nooit alleen aan uw lijdenswegen, maar denk gelijktijdig ook aan uw zonden. Beproevingen. zullen licht wegen, wanneer de zonden zwaar wegen. U zult dan bevinden dat u de vertroosting verzondigd en andere zegeningen verkeerd geschat, Gods genade verbeurd en de roede verdiend hebt. Want Hij plaagt en bedroeft niet van harte.

Wat de verzoeking of beproeving ook moge zijn, ze is noodzakelijk. Verder, hebben we geen weldaden onder de sterke aanvallen en zware beproevingen? De Kerk vond bij het overwegen hiervan Kgl 3 : 22, hoewel God bittere dingen tegen haar in gerechtigheid geschreven had: "Het zijn de goedertierenheden des HEEREN dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben". Geen beproeving is zo zwaar en bitter of ze had erger kunnen zijn.

Petrus Datheen

8.

In het vorige artikel namen we een verklaring van Datheen op. Dr. Ruys vervolgt: "Met deze verklaring van Datheen waren de afgevaardigden volkomen tevreden. Zij lieten dan ook thans de zaak verder rusten en nodigden Datheen, die het stuk persoonlijk

was komen brengen in het logement, waar zij hun intrek genomen hadden, als gast bij zich ter tafel, aan welke maaltijd verscheiden onderwerpen ter sprake kwamen.

En toen Datheen straks voorgoed afscheid van hen nam, bleek uit zijn gehele houding hoe ernstig hij meende, wat hij de vorige dag mondeling en thans schriftelijk had verklaard. Nog betuigde hij, dat hij geen andere personen had kunnen wensen om deze zaak met hem te behandelen dan hen, die de Synode daartoe gemachtigd had en dat hij zich gevoelde alsof hem een zware steen van het hart gewenteld was, nu hij zijn gehele gemoed voor hen had uitgestort".

Zo was dus het bezoek der afgevaardigden aan Datheen niet tevergeefs geweest. De Haagse Synode kon met voldoening op haar bemoeienis in dezen terugzien, in de overtuiging, dat zij het middel had mogen zijn, Datheen tot openlijke schuldbekentenis te bewegen, waarmede deze treurige zaak als afgedaan kon worden beschouwd".

Dr. Ruys voegt hier nog aan toe:

"Ook wij willen over deze droevige episode uit Datheen's leven verder zwijgen. Medeleven met de geestelijk en lichamelijk zo zwaar getroffen man er eerbied voor zijn tenslotte onomwonden uitgesproken schuldbekentenis weerhouden ons ook, nu nog critiek te gaan oefenen op zijn lang talmen, vóór hij tot deze bekentenis kwam, en de pijnlijke herinnering aan deze tijdelijke inzinking van zijn geloof worde weggevaagd door de indruk, die zijn laatste getuigenis bij iedere onpartijdige toehoorder noodzakelijk wekken moet".

We kunnen ons voorstellen, dat onze lezers belangstellend vragen: hoe is het nu verder met Datheen gegaan, heeft de verklaring van Datheen nog een zodanige uitwerking gehad, dat hij weer een plaats als predikant in de kerk gekregen?

Dr. Ruys licht ons hieromtrent in. Hij schrijft: "Pezelius, weldra te Bremen teruggekeerd, heeft de 4e augustus in een schrijven aan de Synode uitvoerig verslag van dit onderhoud uitgebracht. Naar hij mededeelt, had hij reeds gedurende de besprekingen korte aantekeningen gemaakt, zodat zijn rapport als zeer nauwkeurig kan worden aangemerkt. Voorts geeft hij de Synode twee middelen in overweging, die, naar het hem en zijn ambtgenoten toescheen, dienen konden om Datheen standvastig te doen blijven. Allereerst, dat de Synode hem haar instemming met zijn rondborstige belijdenis, ook in geschrifte afgelegd, zou te kennen geven; en in de tweede plaats, dat men over een gelegenheid denken zou om hem tot enig werk in de gewijde dienst terug te roepen, zij het dan al niet om te prediken, dan toch zodanige arbeid, waarbij hij enigmate met raad en daad aan het heilig ambt verbonden zou zijn. Deze raad van Pezelius is echter nimmer opgevolgd. De synode was immers reeds drie dagen vóór Pezelius zijn brief verzond ontbonden. En geen enkele gemeente schijnt zich beijverd te hebben Datheen weer als predikant te beroepen, teminder waar thans elke synodale uitspraak over Datheen's rehabilitatie ontbrak. Bovendien schijnt het verlangen der deputaten veel tegenstand te hebben ontmoet bij 's lands Staten, die niet dan onder groot voorbehoud in december 1586 de acta der Haagse Synode bekrachtigden en die, na Leycester's vertrek in 1587, wel in 't geheel geen moeite zullen hebben gedaan, om de felle tegenstander van voorheen weer naar het vaderland te roepen".

Hierna schrijft dr. Ruys over de dood en de begrafenis van Datheen, als volgt:

"Nimmer is Datheen naar het vaderland teruggekeerd. Ook liet zijn wankele gezondheid hem niet toe veel arbeid meer te verrichten. Slechts bleef hij, eerst te Staden en straks te Elbing, de praktijk van geneesheer uitoefenen, waartoe hij wel genoodzaakt was om in zijn onderhoud te kunnen voorzien. Want dat Datheen financieel zeer achteruitgegaan was, blijkt wel uit hetgeen hij in zijn verklaring aan de Haagse Synode geschreven had, als ook uit het feit, dat hij weldra hypotheek moest nemen op zijn huis te Frankenthal.

Einde 1586 of begin 1587 heeft Datheen Staden moeten verlaten, waarschijnlijk omdat toen

de Lutherse Overheid de Calvinisten het verder verblijf in de stad ontzegde. Hij begaf zich toen naar Dantzig, maar ook daar stond de magistraat — opgestoot door de Wederdopers, die Datheen van oproermakerij beschuldigden — hem niet toe te blijven, ja zelfs mocht hij niet eens binnen de muren der stad overnachten. Na toen één nacht te Schotland, een der voorsteden, te hebben doorgebracht, heeft hij zich de volgende dag naar Elbing in Oost-Pruisen, begeven.

Daar te Elbing heeft Datheen toen zijn laatste levensjaren gesleten. zowel bij de Overheid als bij de bevolking zeer bemind en geacht, totdat hij er de 17e maart van het jaar 1588 in vrede ontslapen is. Wel hebben sommigen na zijn dood de laster rondgestrooid, dat hij als een Ariaan zou gestorven zijn, maar zowel de predikant Bughman als anderen, die bij zijn sterven tegenwoordig waren, hebben volmondig van hem getuigd, dat hij tot het laatste ogenblik standvastig in de leer is gebleven en in volle verzekerdheid des geloofs is heengegaan.

Lange tijd heeft men in de mening verkeerd, dat 19 februari 1590 Datheen's sterfdag is geweest, totdat Janssen in 1872 uit de Elbingse bronnen bewees, dat deze opvatting onjuist was. In die Elbingse bronnen toch stond het grafschrift van Datheen vermeld, hetwelk aldus luidde: "Anno 1588 d. 17 Martii ist in Gott entschlaffen der achtbare und hochgelehrte Herr Petrus Dathenus, doctor theologiae et medicinae, der Seele Gott gnade". Dr. Ruys schrijft, dat Datheen in de Peerlekercke is begraven. In 1777 is de kerk door brand verwoest. Bij de wederopbouw is, met vele andere grafzerken, ook het epitaphium van Datheen verwijderd.

Bij een onderzoek is gebleken dat Datheen gedurende zijn verblijf te Elbing aldaar als leraar aan het gymnasium is verbonden geweest en wel voor de hoogste klas.

"Zo is dus Datheen, na een leven van omzwervingen en moeite, nog tenslotte in een vergeten stadje van Noord-Duitsland tot rust gekomen, totdat hij, door velen betreurd, in 1588 de ééuwigdurende rust erlangen mocht". Dit schrijft dr. Ruys. Hij voegt eraan toe, wat Bor, die van het laatste gedeelte van zijn leven een uitvoerige beschrijving gegeven heeft, een tijdvers op zijn afsterven dichtte. Dat luidt aldus:

door nIdICheIt VaLsCH VVert dathenVs besChULt,

Maer Leeft nVbI god na Langh gedVLt.

De Romeinse cijfertekens van dit chronosticum bij elkander opgeteld vormen het getal 1590, volgens Bor het sterfjaar van Datheen.

In een aanhangsel vermeldt dr. Ruys o.a. nog een en ander over het huwelijk van Datheen. Er zijn slechts weinig gegevens over. De meesteschrijvers beweren dat Datheen tweemaal in het huwelijk zou zijn getreden. Dr. Ruys meent dat hij slechts eenmaal gehuwd is geweest en wel met een zekere Benedicta, die waarschijnlijk eerst als non in het klooster van Clarisse vertoefd heeft en later, na haar overgang tot het Protestantisme, met Datheen gehuwd is. Zij hebben vier of vijf kinderen gekregen. Wellicht zijn er nu nog nazaten van Petrus Datheen in leven.

Het proefschrift van dr. Ruys bevat een tweede deel, waarin het gaat over de geschriften van Datheen. Het gaat daarbij in hoofdzaak over zijn Psalmberijming en zijn vertaling van de Heidelbergse Catechismus. Ook is nog te noemen de bewerking van de liturgie. We hopen daaraan enkele afzonderlijke artikelen te wijden.

We herinneren er nog aan, dat het proefschrift van dr. Ruys ter gelegenheid van het feit dat Datheen op 17 maart 1588 stierf, dus 400 jaar geleden, opnieuw is uitgegeven door Den Hertog b.v. te Houten.

B.

Een handreiking.

Onder verantwoordelijkheid van "Helpende Handen", Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten is enige tijd geleden een boekje onder bovenstaande titel uitgegeven. Het is samengesteld door de werkgroep "Visie op

zwakzinnigheid" van deze vereniging. Ds. J.S. van der Net, de voorzitter van de vereniging, schrijft in een Voorwoord: "De leden van de werkgroep hebben gedurende een aantal jaren met elkaar gesproken over onderwerpen die de zorg voor onze verstandelijk gehandicapte naaste en zijn ouders/verzorgers betreffen. Er is getracht om, vanuit Gods Woord, op enkele belangrijke thema's binnen de zwakzinnigenzorg een visie te bepalen. Het bestuur van de Vereniging hoopt dat deze handreiking, die als vrucht op gesprekken is ontstaan, onder inwachting van de zegen des Heeren, bij velen een goede ingang zal vinden. In een tijd waarin de kwaliteit van menselijk leven een criterium dreigt te worden voor de zorg die door de samenleving gegeven wordt, is het nodig dat binnen onze Gereformeerde Gemeenten wordt nagedacht over de taak die wij als leden van de gemeente hebben ten aanzien van gehandicapten en hun familieleden". De Voorzitter schrijft verder: "De leden van de werkgroep willen wij bedanken voor hun inzet. Met name het aandeel dat de ouders van de verstandelijk gehandicapte kinderen in de totstandkoming van dit boekje hebben gehad, is van onschatbare waarde. Hun past een bijzonder woord van dank. We hopen dat de liefde die zij voor hun kinderen hebben, ook door anderen bij het lezen geproefd zal worden". Het boekje bevat de volgende hoofdstukken: 1. Inleiding, 2. Mensbeeld en visie op zwakzinnigheid, 3. Aanvaarding, 4. Opvoeden, 5. Begeleiden, 6. Godsdienstige opvoeding, meer dan een aspect, 7. Relatievorming en sexualiteit. Daarna volgt een overzicht van geraadpleegde literatuur.

We achten het van belang de Inleiding hier over te nemen: "De werkgroep 'Visie op zwakzinnigheid' heeft zich een aantal jaren bezig gehouden met vragen vanuit het werkveld van de zwakzinnigenzorg. Het waren problemen waarmee niet alleen pedagogisch personeel, maar ook ouders en deskundigen werden geconfronteerd. In de werkgroep waren deze groepen vertegenwoordigd. De werkgroep maakte een inventarisatie van de problemen en probeerde antwoord op de vele vragen te vinden. Dit bleek echter niet altijd even gemakkelijk. Keer op keer moest worden geconstateerd dat er veelal geen algemene richtlijn gegeven kon worden, maar dat veel antwoorden toch weer toegespitst moesten worden op dié persoon en dié situatie. Desondanks is geprobeerd een handreiking samen te stellen. Met deze handreiking wordt een aanzet gegeven om vanuit een Bijbelse visie om te gaan met onze zwakzinnige medemens. De keuze van de onderwerpen werd bepaald door de vragen die leefden. De hoofdstukken zijn ook afzonderlijk te lezen. Hoewel aanvankelijk gekozen was voor een niet al te brede opzet, is mede door de vele vragen van ouders, met name het hoofdstuk over de opvoeding, toch wat uitgebreider geworden. Na de hoofdstukken van wat meer algemene strekking komen nog enkele hoofdstukken die toegespitst zijn op een bepaald thema. De meeste hoofdstukken zijn samengesteld aan de hand van verslagen van de werkgroep. Voor sommige hoofdstukken is door één van de leden van de werkgroep een eerste aanzet gegeven, waarop door de andere leden is gereageerd. Deze werkwijze heeft ertoe geleid dat de verschillende hoofdstukken gekenmerkt worden door een andere schrijfstijl. Het geheel pretendeert niet allesomvattend te zijn, noch een pasklaar antwoord te geven. Het blijft een handreiking aan ouders, aan contactpersonen, aan kerkeraden, aan beroepskrachten en vrijwilligers binnen de zwakzinnigenzorg. Kortom: aan allen die een helpende hand willen bieden en meer geïnformeerd willen worden. Om aan dit laatste nog meer tegemoet te komen is tevens een literatuurlijst opgenomen. De Vereniging "Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten", die verantwoordelijk is voor deze uitgave, zou graag van de lezers commentaar ontvangen om te peilen of deze publicatie in een behoefte voorziet en om te weten of aanvulling en uitbreiding nodig is. Het is de wens van de werkgroep dat deze

handreiking zijn weg mag vinden in het belang van onze verstandelijk gehandicapte medemens, die op onze weg is of wordt geplaatst".

Het boekje telt 70 bladzijden, waarvan er nog verschillende in beslag worden genomen door foto's. Het is dus een betrekkelijk dun boekje, maar ieder die er kennis van neemt zal bemerken dat er belangrijke zaken in aan de orde worden gesteld. Het boekje dient daarom door velen gelezen te worden, niet alleen door hen die min of meer rechtstreeks met de gehandicaptenzorg in aanraking komen, maar ook door anderen. Het meeleven met de gehandicapten en hun ouders en verzorgers kan daardoor verdiept worden. De werkgroep heeft belangrijke arbeid verricht. Ook mensen uit de Chr. Geref. Kerken hebben hun inbreng in bovengenoemde vereniging of hebben er op andere wijze mee te maken. Er is een goede samenwerking, waarvoor we dankbaar mogen zijn.

Het landelijk bureau van de vereniging is gevestigd: Houttuinlaan 7, Postbus 404, 3440 AK Woerden, tel: 03480 - 20390.

B.

Onderzoeksproject "Tussen Wal & Schip" Projectgroep "Afasie"

Nu het onderzoeksproject "Tussen Wal & Schip" van "Helpende Handen", Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten (Landelijk Bureau V.G.G.G., postbus 404, 3440 AK Woerden, 03480-20390) is afgelopen wordt het werk op een aantal deelgebieden voorlopig voortgezet door projectgroepen.

Eén van die groepen is de projectgroep "Afasie", voor mensen die te maken hebben met deze taalstoornis. Door deze stoornis kan iemand niet langer contacten leggen zoals hij dat gewend was. Volwassen mensen onderhouden contacten met elkaar door het uiten (en begrijpen) van gesproken en geschreven taal. Bij iemand met afasie is dat niet meer mogelijk.

Afasie ontstaat door hersenletsel. Meestal door een bloedvataandoening in de hersenen, een hersenverwonding door een ongeluk, of een hersengezwel. De mens met afasie verliest het contact met anderen voor een groot deel. Het spreekt vanzelf dat dit niet alleen voor de betrokkene maar ook voor de familie, vrienden en bekenden, ingrijpende gevolgen heeft. Voor mensen met afasie en hun familie belegt de projectgroep een tweede contactbijeenkomst.

Datum: D.V. 15 oktober 1988, plaats: Woerden, aanvang: 10.30 uur, spreker: drs. A. Teeuw, verpleeghuisarts te Nijkerk, onderwerp: "De ene afasie is de andere niet". - Over de verschillende soorten afasie, de therapiemogelijkheden en de kans op herstel. Inlichtingen en aanmelding bij: dhr. G. van der Veer, Steenenbaak 10, 3253 VR Ouddorp, tel. 01878 - 2700.

Na aanmelding ontvangt u t.z.t. een schriftelijke uitnodiging met een routebeschrijving

Voor de jeugd

Nehemia 60

"Toen zond Sanballat tot mij op dezelfde wijze ten vijfde male zijn jongen, met een open brief in zijn hand".

Nehemia 6:5

Beste jongelui!

Als jullie dit blad krijgen zullen de vakanties voor het merendeel wel weer tot het verleden behoren. Bij mij heeft de schrijfmachine, wat het schrijven voor ons blad betreft, ook enkele weken rust gehad. Ik zeg, wat het schrijven voor ons blad betreft. Want er zijn ook nog andere bladen waar we onze medewerking aan verlenen. En zij vragen op z'n tijd allemaal kopy. Zodat er dus wel is doorgewerkt, ook in de vakantie. Dat we over Nehemia hebben geschreven, is dus al weer een maand geleden. We hebben daarom het laatste artikel nog maar eens doorgelezen, om de draad weer op te kunnen pakken. Ik neem aan dat jullie dit

zo van tijd tot tijd ook doen. Want anders raak je de lijn, die door deze geschiedenis loopt, kwijt.

De laatste keer hebben we vernomen hoe Nehemia tot vier keren werd verzocht om het opbouwwerk te staken, om eens te gaan praten met de vijanden, die zich voor ditmaal als vrienden voordeden. Doch tot viermaal toe kregen zij van Nehemia de boodschap dat hij voor hen geen tijd had. Hij kon het werk niet onderbreken. Dat moest doorgaan. De zaken van het koninkrijk Gods, die hier aan de orde zijn, moeten altijd doorgaan. Op dit terrein is er geen vakantie. Dat is een gedachte die jullie toch maar vast moeten houden, nu de vakanties ten einde lopen. Want dit geldt ten opzichte van je persoonlijk leven, maar gemeenschappelijk is het niet minder waar. Want als het over het koninkrijk Gods gaat, geldt het niet alleen maar een enkel persoon, doch dan geldt het de gehele kerk.

En die bestaat uit vele personen. Ja, zij is in het jaar 1988 wereldwijd uitgebreid. En de Heilige Geest waar Nehemia mede bezielde was, gaat altijd door, om de muren van Jeruzalem te bouwen en uit te breiden. Dat wil met andere woorden zeggen: de kerk te vergroten. En dan denk ik niet aan kerken die gebouwd worden met dode, harde stenen, die door mensen worden gebakken, maar aan de Kerk die bestaat uit levende stenen, die door God Zelf worden vervaardigd. Dat is de kerk, zoals deze alleen door de Heere wordt gekend. De Heilige Geest, de grote Werkmeester, rust niet, voor de laatste steen is ingemetseld. Dat wil zeggen: voor de laatste uitverkorene is toegebracht. Ik kan hier de vraag niet laten rusten of jullie ook al tot die levende stenen behoren, waarmee dat geestelijk Godsgebouw, de Godstad wordt opgetrokken? De eerste vraag is dan niet of je uitverkoren bent, doch of je een werkelijk gelovige bent. Wie als een werkelijk gelovige openbaar komt, is een uitverkorene. Want alle uitverkorenen worden in de tijd tot geloof gebracht. Doch voor zij dat geloven, weten zij niet of zij uitverkoren zijn, ja dan neen. We moeten het paard niet achter de wagen spannen, alsof je eerst zou moeten weten dat je uitverkoren bent, alvorens je tot het geloof zou kunnen komen. Je komt alleen door het geloof tot de wetenschap dat je door God uitverkoren bent. God werkt dat vanuit de verkiezing, dat is Zijn eeuwig wel behagen. Doch tot ons komt de roeping: Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, want Ik ben God en niemand meer. En wie zich tot de Heere wendt, keert zich om in het leven. Hij bekeert zich tot God. Waarom? Omdat God Zich tot hem gekeerd heeft. Doch dit wordt van achteren pas gezien. We gaan dan onderschrijven wat Johannes eens heeft geschreven: Wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. Niet wij hebben Hem uitverkoren, doch Hij heeft ons uitverkoren. Je kunt dan wel zingen:

*Welzalig, dien Gij hebt verkoren,
Dien G'uit al 't aards gedruis,
Doet naad'ren, en Uw heilstem horen,
Ja, wonen in uw huis.*

Levende stenen komen dus in het leven openbaar. Zij kennen iets van het leven van Nehemia: De verzoeker wederstaan, en doen datgene wat de hand vindt om te doen. Dat is bezig zijn in de dingen van het koninkrijk Gods. Dat is zich in de dienst van de Koning (dat is God) bevinden. Je krijgt dan Zijn wetten lief. En die maken de dienst uit. Het wordt dan een liefdedienst, waar je nooit spijt van krijgt. Dat met het afslaan van één verzoeking de verzoeker nooit verslagen is, daar kom je dan wel achter. Want als hij één keer is afgewezen, dan komt hij bij vernieuwing steeds weer terug. Dat hebben we bij Nehemia ook gezien. Een ieder die iets van dat geestelijke leven kent, weet dat ook uit zijn eigen leven. Doch gelukkig dat de Heere, de Koning der kerk, niet slechts één keer kracht geeft om staande te blijven, doch dat Hij het iedere keer weer doet.

En als wij dan somtijds uit zwakheid in zonden vallen, dan moeten wij aan Gods genade niet vertwijfelen, noch in de zonde

blijven liggen, maar bedenken dat we een eeuwig verbond met God hebben. Dat is een bekende regel uit het doopsformulier. Doch het is wel een betekenisvolle regel. Want de levende stenen, dat zijn de echte kinderen van God, komen er achter dat als ze in één, twee, drie of vier verzoeken zijn staande gebleven dat ze dan in de vijfde, of al eerder bezwijken. Men komt er dan achter dat men een vleselijk bestaan heeft. En dat wordt nooit bekeerd. Dat is altijd verkeerd, en dat wil ook steeds weer verkeerd. Het kan dan van binnen zo overhoop liggen, dat men vreest, dat het nog eens eeuwig verkeerd zal uitkomen. Dat men in feite niets meer is dan een huichelaar. Wat is het dan een wonder als het getij weer eens keren mag. Als het eb is, is het laag water. Het loopt dan laag af. Doch na eb, komt er bij levend water, altijd weer vloed. Jullie zullen deze beeldspraak denk ik, wel begrijpen. Onthoudt het maar. Het kan je van dienst zijn in het leven. Eigen ontrouw wordt gekend. Maar de trouw des HEEREN, die is groot. Die bezwijkt nooit. De roeping en de verkiezing Gods zijn onberouwelijk. Benaarstig u dan om uw roeping en verkiezing vast te maken, want dat doende, zult gij nimmermeer struikelen. 2 Petr. 1:10 Letterlijk luidt de tekst: "Daarom, broeders! Benaarstig u te meer om uw roeping en verkiezing vast te maken; want dat doende zult gij nimmermeer struikelen". Let erop dat hier de roeping voorop staat. Daar treedt God ons mee tegen. Daar zijn wij ook verantwoordelijk voor. Zo gij Zijn stem dan heden hoort, Geloof Zijn heil- en troostrijk woord. Verhardt u niet, maar laat u leiden.

De Heilige Geest werkt dus door. Hij zal niet rusten totdat alles voleindigd zal zijn. Doch de boze geest werkt ook door. Deze geschiedenis van Nehemia laat ons dat duidelijk zien. Want als de boden, die Sanballat zond, tot vier keer zijn afgewezen, dan doet deze dienstknecht van de vorst der duisternis het voor de vijfde keer weer. Doch nu op een andere manier. Jullie mogen hieruit ook leren dat de boze heel veel manieren heeft om degenen die hem tegenstaan te verleiden. Heeft hij het eerst mondeling geprobeerd, hij zal het nu schriftelijk proberen. Ja, schriftelijk!

"Toen zond Sanballat mij op dezelfde wijze ten vijfde male zijn jongen, met een open brief in zijn hand". Eerst heeft hij "boden" gestuurd. Dat was een officiële deputatie. Nu zendt hij zijn jongen. Of dit een eigen zoon van Sanballat is geweest, kan ik niet uitmaken. Het is niet onmogelijk. Dat het een jongen was, zegt op zichzelf al, dat Nehemia, mocht hij in het verleden al kwade gedachten gehad hebben, hij die gerust kon laten varen. Van een "jongen", een knaap mogelijk, heb je toch geen kwaad te verwachten. Die is op zichzelf al een stukje onschuldigheid, als jullie begrijpen wat ik daarmee bedoel. Natuurlijk niet dat dit een zondeloze jongen zou zijn. Want zondeloze jongens zijn er niet. Net zo min als zondeloze meisjes. Alle mensen, jong en oud, zijn zonder onderscheid, zondige mensen. Doch het gaat in deze onderhandeling over zeer gewichtige zaken. En die laat je gewoonlijk door gewichtige mensen behandelen. Daar gebruik je bij voorbaat geen jongens voor.

Dat Sanballat voor de vijfde maal een jongen stuurt, is dus niets anders dan een stukje taktiek. Hij wil Nehemia vertrouwen inboezemen. Dit blijkt nog meer uit

het feit dat hij hem een open brief meegeeft. Het is geen verzegelde brief, met een geheime inhoud. Jullie begrijpen dat wel. Als je een brief schrijft aan je meisje of een vertrouwde vriend, dan plak je deze dicht. Niet iedereen behoeft deze te lezen. Er kunnen dingen in staan die beslist geheim zijn. Dingen die een ander niet behoeft te weten, niet mag weten zelfs. Een open brief is een brief die iedereen kan lezen. Daar staan geen geheimen in. Daar steekt ook geen gevaar in, als een ander hem zou onderscheppen. Die open brief is dus een kwestie van openheid. Het is een "open" kerel zeggen wij dan. We bedoelen daarmee: Hij heeft ze niet achter zijn ellebogen. Je kunt hem vertrouwen. Hij is open; hij is eerlijk. Je weet wat je aan hem hebt. Met deze open brief, overgebracht door een jongen wil Sanballat bij Nehemia dus alle achterdocht zoeken weg te nemen. Hij heeft het beste met Nehemia voor.

Zou het waar zijn? Ja, dat is de vraag, die ik nu niet meer kan beantwoorden. Denk over die "open brief" nog maar eens na. Want er worden er meer verstuurd door de jeugd en ook aan de jeugd. De duivel weet heus wel wat hij doet.

Tussen haakjes: Doen jullie ook nog wat voor Bewaar het Pand? Ik heb in de vakantie twee abonnees gewonnen. Jullie ook? Dan heeft de administrateur weer wat te doen. Hij zit, als ik goed ben ingelicht, op wat werk te wachten. Hij heeft er de tijd voor, en zin nog meer! Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Roep Mij aan door H. Westerink.
Uitgeverij De Vuurbaak - Barneveld.

De ondertitel luidt: Over de praktijk van ons bidden. Op de achterzijde van de omslag lezen we dat gesprekken met jongeren en ouderen de schrijver ertoe brachten een boek te schrijven over een onderwerp dat voor iedere gelovige actueel is: het persoonlijke gebedsleven. We lezen daar verder:

"De titel van dit boek — Roep Mij aan — is uit Psalm 50 : 15 en geeft uitdrukking aan Gods liefderijk gebod om tot Hem te bidden. Over de moeilijkheden die wij daarmee kunnen hebben, over de zegen die erin kan liggen voor onszelf en voor anderen en over de eer die God, als onze Vader, daarin ontvangt, spreekt dit boek. Het is vanuit de praktijk geschreven en geeft zijn antwoorden telkens vanuit de Schrift. In de marge worden daarom veel Bijbelteksten genoemd, zodat de lezer telkens wordt verwezen naar het Woord van God Zelf. Want dát alleen kan ons leren hoe wij bidden mogen en moeten. Dit in eenvoudige taal geschreven boek is geschikt voor zowel persoonlijk gebruik als voor de verenigingen. Ook zal het bij het huisbezoek of andere gelegenheden waarbij over dit onderwerp wordt gesproken, goede diensten kunnen bewijzen." Tot zover de omslag. In 17 hoofdstukken behandelt de schrijver de stof: 1. Bidden, 2. De levende God, 3. De heilige God, 4. Langs de trappen van Gods beloften, 5. Heeft bidden wel zin?, 6. Geen inlichtingendienst, 7. Is God onverbiddelijk?, 8. Bidden naar Gods raad, 9. Verwachting, 10.

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Volledig pension aangeboden in het landelijk dorp Kesteren in de Betuwe, 3 km. van Rhenen.

PENSION DE PEEL

Familie Knuivers,
Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren,
tel. 08886-1687

Verhoring, 11. Aandachtig lezen, 12. Vrucht van het gebed, 13. Een zegen voor onszelf, 14. Een zegen voor anderen, 15. Danken, 16. Gebedsarbeid, 17. Bidden onder tegenstand. Het boekje leest gemakkelijk en er staan goede dingen in. Dat willen we op de voorgrond stellen. Maar we hebben ook onze bedenkingen. Om iets te noemen. Op bladzijde 16 zegt Westerink dat God in de belofte: Ik zal vijandschap zetten tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad, de vloer heeft gelegd voor de herstelde gemeenschap tussen Hem en ons. We lezen dan verder op bladzijde 17: "Aan die herstelde gemeenschap heeft Hij daarna met zoveel woorden de vorm gegeven van een verbond." Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht... tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn."

Daar denken wij toch niet klein van? Dat vinden we toch niet vanzelfsprekend? Dat God weer onze God is en de God van onze kinderen? Want dat betekent niet minder dan dat tussen Hem en ons de vijandschap is weggedaan. Alles weer vlak is.

Met eerbied gezegd: Meer kon God niet doen. Want Hij gaf Zichzelf: uw God ben Ik.

En daarin was Hij opnieuw hoog verheven. Daarin nam Hij Zich een volk aan. Zijn volk. "Ik zal Mij u tot een volk aannemen en Ik zal u tot een God zijn..."

De schrijver gaat ervan uit, dat de gemeenschap met de Heere is hersteld. Maar in ons doopsformulier lezen we dat we niet in het rijk Gods kunnen komen tenzij we van nieuws geboren worden. De Heere Jezus wees Nicodemus ook op de noodzaak van de wedergeboorte. Deze begreep er niet van. Uit de Schrift blijkt duidelijk dat er tweeërlei kinderen des verbonds zijn. Dit komt in het boek niet naar voren. Het gaat hier om zeer belangrijke zaken. Wanneer dit bij de schrijver dezelfde plaats zou innemen als bij ons dan zou hij zijn boek anders hebben geschreven.

Wanneer we goed kunnen onderscheiden kan het nuttig zijn van dit boek kennis te nemen, als we maar niet vergeten, dat we voor het rechte aanroepen van de Heere nodig hebben de zalving van de Heilige Geest. De schrijver zal dit niet willen ontkennen, maar o.i. moet dat goed naar voren komen vanwege het grote gevaar dat de lezers dit vergeten en daardoor er niet toe komen te overwegen wat voor een recht gebed van node is.

Het boek heeft veel aandacht getrokken. De vijfde druk ontvingen we ter recensie. Het boek telt 119 blz. en kost f 17,50.

B.

Groot formaat HUISBIJBEL

Heldere, duidelijk leesbare letter, groot formaat 18,5 x 28 cm, zuivere Statenvertaling.

Kunstleer, kleursnee,
nr G 3 f 62,50

Idem met Psalmen en Formulieren, G4 f 95, --

In leer, met koperen sloten, G6 f 235, --

Familieregister en kerke-raadsopdracht worden op aanvraag meegeleverd.

Te bestellen bij de boekhandel, of de

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

WOORD & DAAD

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566

HELP EEN KIND MET:

- voedsel en kleding in acute noodsituatie van nu
- onderwijs om op eigen benen te staan voor straks
- bijbelse boodschap die tot zegen kan zijn voor altijd

FINANCIËLE ADOPTIE v.a. f 37,50 p.m.

Informatie wordt op aanvraag toegezonden.